794 新台灣話陳列館

新 臺灣話 陳列館 Sin Tâi-uân-uē Tîn-liatkuán

是按怎欲揀這篇:這是 1933 年的 白話字文章,

Sī-án-tsuánn beh kíng tsit 實在這十數年來, phinn: tse sī 1993 nî ê Sit-tsāi tsit peh-uē-jī bûn-tsiong, lâi,

彼陣是 日本 時代, hit-tsūn sī Jit-pún sîtāi,

所講的「 國語 」是 日語 、毋是 華語 。

sóo kóng --ê " kok-gí "sī Jit-gí , m̄ sī Huâ-gí .

佇無全時代, Tī bô-kāng sî-tāi,

臺語 對各種語言吸收濟濟詞彙, Tâi-gí tuì kok-tsióng gí-giân khip-siu tsē-tsē sû-luī,

成做伊發展的營養分。 tsiânn-tsò i huat-tián ê îng-ióng-hun.

總是, Tsóng--sī,

愛有濟濟人來使用、捷講, ài ū tsē-tsē lâng lâi súiōng, tsiap kóng, 臺語 才通維持有機的活力, Tâi-gí tsiah thang îtshî iú-ki ê uah-lik,

繼續共生湠落去。 kè-siòk kā senn-thuànn --lòh-khì.

實在這十數年來, Sit-tsāi tsit tsap sòo nî lâi,

臺灣話 真大變遷, Tâi-uân-uē tsin tuā piàn-tshian,

形式的變換卻是小可, hîng-sik ê piàn-uānn khiok sī sió-khuá,

若是內容變換, nā-sī luē-iông piàn-uānn,

單語的增加是真大。 tan-gí ê tsing-ka sī tsin tuā.

設使有 1 个作穡人去山裡蹛 20 年久, Siat-sú ū 1 ê tsoh-sitlâng khì suann--lí tuà 20 nî kú,

攏無出來, lóng bô tshut--lâi, 真像 Washington Irving 的小 說彼个 Rip Van Winkle 的款, tsin tshīunn Washington Irving ê siáu-suat hit ê Rip Van Winkle ê khuán,

後來轉來 in 厝, āu--lâi tńg-lâi in tshù,

伊的囝對伊講:

i ê kiánn tuì i kóng:

「阿爸,你的貯金已經有 2000 箍, "A-pah, lí ê thú-kim íking ū 2000 khoo,

我欲將一部份領出來, guá beh tsiong tsit-pōohūn niá --tshut-lâi,

紲匯小切手去 臺北 予恁孫做學資 金,

suà huē sió tshiat-tshíu khì Tâi-pak hōo lín sun tsò hak-tsu-kim,

毋知你的都合按怎?」 m tsai lí ê too-hap ántsuánn?"

這个老阿公聽了的確真大 gông-ngiàh,

Tsit ê lāu a-kong thiannliáu tik-khak tsin tuā gông-ngiah,

無齊全明白彼个意思。 bô tsiâu-tsn̂g bîng-pik hit ê ì-sù. 「貯金」是啥物? "Thú-kim" sī sím-mih?

「部份」是啥物? "Pōo-hūn"sī sím-mih?

「小切手」是啥物? "Sió tshiat-tshíu"sī símmih?

「學資金」是啥物? "Hak-tsu-kim"sī sím-mih?

「都合」是啥物? "Too-hap"sī sím-mih?

今,逐家攏知, Tann, tak-ke lóng tsai,

這个就是 臺灣 的新話。 tsit ê tō sī Tâi-uân ê sin uē.

啥事 臺灣話 變遷到遮雄咧? Siánn sū Tâi-uân-uē piàn-tshian kàu tsiah hiông --leh?

總講 1 句就是新文明的影響。 Tsóng kóng 1 kù tō sī sin bûn-bîng ê íng-hióng.

帝國 領 臺 以來, Tè-kok líng Tâi í-lâi,

新的文明直直入來。 sin ê bûn-bîng tit-tit jip--lâi. 有新的文明, Ū sin ê bûn-bîng,

就有新的生活。 tō ū sin ê sing-uah.

有新的生活, Ū sin ê sing-uah,

就有新的思想。 tō ū sin ê su-sióng.

有新的思想, Ū sin ê su-sióng,

就愛有新的話來合伊用。 tō ài ū sin ê uē lâi háh i īng.

逐國的國語的變遷, Tak kok ê kok-gí ê piàntshian,

多者攏是對受新的文明來起因的。 to tsiá lóng sī tuì sīu sin ê bûn-bîng lâi khí-in --ê.

日本 國語, Jit-pún kok-gí,

古早受漢字的文明的影響來變遷, kóo-tsá sīu hàn-jī ê bûnbîng ê íng-hióng lâi piàntshian,

抑是現代受西洋文明來變遷, iah-sī hiān-tāi sīu Seîunn bûn-bîng lâi piàntshian,

就是按呢。 tō sī án-ne. 英國 的國語受 Anglo-Saxson

Ing-kok ê kok-gí sīu Anglo-Saxson ,

拉丁 , La-ting ,

希臘 以及 希伯來 的文明的影響, Hi-liap í-kip Hi-piklâi ê bûn-bîng ê ínghióng,

也無毋是按呢。 iā bô m̄ sī án-ne.

早前新的話拄拄咧欲通行佇 臺灣的時,

Tsá-tsîng sin ê uē tú-tú teh-beh thong-hîng tī Tâi-uân ê sî,

有一部份的 守舊派 的人講著阻止。

ū tsit-pōo-hūn ê síu-kūphài ê lâng kóng tioh tsóo-tsí.

In講, In kóng,

講道理的時閣較毋通用, kóng tō-lí ê sî koh-khah m-thang īng,

因為驚了人聽袂曉得。 in-uī kiann liáu lâng thiann bē-hiáu-tit.

總是結局親像水崩坪, Tsóng--sī kiat-kiok tshintshīunn tsuí-pang-phiânn, 欲阻止也無法得。 beh tsóo-tsí iā bô-huat-tit.

活的言語實在親像有機的的物: 有活命,會長成,會進化。 Uah ê giân-gí sit-tsāi tshin-tshīunn íu-ki-tik ê mih: ū uah-miā, ē tióngsîng, ē tsìn-huà.

大家攏知遮的新的 臺灣話 , Tāi-ke lóng tsai tsia-ê sin ê Tâi-uân-uē ,

較濟攏是對 日本 國語的新字眼來成的。

khah tsē lóng sī tuì Jitpún kok-gí ê sin jī-gán lâi tsiânn --ê.

因為遮的字眼原來是漢字, In-uī tsia-ê jī-gán guânlâi sī Hàn-jī,

也干焦換讀音, iā kan-ta uānn thok-im,

毋免換字佮意思, m-bián uānn jī kap ì-sù,

就便便通做 臺灣話 。 tō piān-piān thang tsò Tâi-uân-uē .

因為按呢, In-uī án-ne,

這款的新話流通才會遐緊。 tsit khuán ê sin uē lîuthong tsiah ē hiah kín. 總是若欲究勘到真, Tsóng--sī nā beh kiù-khàm kàu tsin,

遮的 日本 字眼, tsia-ê Jit-pún jī-gán,

雖然是對 Au-lô-pa 話來翻譯的, sui-jiân sī uì Au-lô-pa uē lâi huan-ik --ê,

猶閣有的是漢文所有的話; iáu-koh ū --ê sī Hàn-bûn sóo ū ê uē;

這款的話一下予 臺灣人 有捌漢文 的人接著, tsit khuán ê uē tsit-ē hōo Tâi-uân-lâng ū bat Hàn-

bûn ê lâng tsiap--tioh,

就連鞭便便通承受來了解。 tō liâm-mi piān-piān thang sîng-sīu lâi liáu-kái.

也是因為按呢遮會遐緊通行。 Iā sī in-uī án-ne tsiah ē hiah kín thong-hîng.

譬論來講, Phì-lūn lâi kóng,

「會計」這句話, "kuè-kè" tsit kù uē,

原來是漢文, guân-lâi sī Hàn-bûn,

毋過毋是 臺灣 的 白話 若定。 m-kú m-sī Tâi-uân ê pėh-uē nā-tiānn. 今國語用這款做通行的話, Tann kok-gí īng tsit khuán tsò thong-hîng ê uē,

一下入著 臺灣人 的耳空, tsit-ē jip-tioh Tâi-uânlâng ê hī-khang,

就連鞭也共伊用做通行的新話。 tō liâm-mi iā kā i īng tsò thong-hîng ê sin uē.

所以若研究這款的新話的時, Sóo-í nā gián-kìu tsit khuán ê sin uē ê sî,

用這款語言的研究法來查考, ing tsit khuán gí-giân ê gián-kìu-huat lâi tshâkhó,

就會加生出濟濟的趣味佇咧。 tō ē ke senn-tshut tsē-tsē ê tshù-bī tī --leh.

毋過也有真重難的點佇咧。 M-kú iā ū tsin tiōng-lân ê tiám tī --leh.

按怎講? Án-tsuánn kóng?

因為現在的 臺灣話 無 1 个 In-uī hiān-tsāi ê Tâi-uân-uē bô 1 ê

公定的標準咧量看是通行的話抑毋 是。

kong-tīng ê piau-tsún teh nîu khuànn sī thong-hîng ê uē iah m̄ sī.

大概這款的話, Tāi-khài tsit khuán ê uē,

是代先對有捌國語的青年人先通行, sī tāi-sing uì ū bat kokgí ê tshing-liân-lâng sing thong-hîng,

然後才及到一般。 jiân-āu tsiah kip-kàu itpuann.

毋過彼个通行的程度是到佗位? M-kú hit ê thong-hîng ê thîng-tōo sī kàu tó-uī?

佗 1 句話, Tó 1 kù uē,

是有咧通行, sī ū teh thong-hîng,

佗 1 句話, tó 1 kù uē,

是無夠偌通行? sī bô-kàu guā thong-hîng?

這攏無當通去測督。 Tse lóng bô tàng thang khì tshik-tok. 所以啥物叫做新話, Sóo-í sím-mih kiò-tsò sin uē,

選擇的範圍欲開到偌闊, suán-tik ê huān-uî beh khui kàu guā khuah,

抑是欲縮到偌狹, iah-sī beh sok kàu guā eh,

攏無當通去掠摠。 lóng bô tàng thang khì liàh-tsáng.

又閣這款的新話, Īu-koh tsit khuán ê sin uē,

漸漸攏咧加添, tsiām-tsiām lóng teh kethinn,

無人敢講今仔日無咧通行的新字眼 bô lâng kánn kóng kin-ájit bô teh thong-hîng ê sin jī-gán

(日本話 的字眼)到明仔日就袂 通行。 (Jit-pún-uē ê jī-gán) kàu bîn-á-jit tō bē thong-

因為有這款重難的所在, In-uī ū tsit khuán tiōnglân ê sóo-tsāi,

hîng.

所以我愛請大家注意。 sóo-í guá ài tshiánn tāike tsù-ì. 我佇遮所排列的新話, Guá tī tsia sóo pâi-liat ê sin uē,

是對我自己獨斷的; sī uì guá tsū-kí tok-tuàn --ê;

就是我對我的經驗, tō sī guá tuì guá ê kinggiām,

若捌聽見有人捌用, nā bat thiann-kìnn ū lâng bat īng,

就共伊記載落去。 tō kā i kì-tsài --loh-khì.

若是看報的人想講, Nā-sī khuànn pò ê lâng sīunn kóng,

這款的話恁毋捌聽見, tsit khuán ê uē lín m̄ bat thiann-kìnn,

請恁無細膩通知我知, tshiánn lín bô-sè-jī thong-ti guá tsai,

予我通好知遐的話所咧通行的程度。 hōo guá thang hó tsai hiaê uē sóo teh thong-hîng ê thîng-tōo. 又閣若我所咧解說的註解, Īu-koh nā guá sóo teh késueh ê tsù-kái,

無論是語源, bô lūn sī gú-guân,

抑是意思有佮恁的意見無相同的所在, iah-sī ì-sù ū kap lín ê ìkiàn bô sann-tâng ê sóotsāi,

也紲請恁無細膩來指教, iā suà tshiánn lín bô-sèjī lâi tsí-kàu,

是所大向望。 sī sóo tuā ǹg-bāng.